
TALEPUNKT: SAMRÅD C

Udenrigsministeriet

Til:	Udenrigsministeren	J.nr.:	2015 - 45528
Fra:	EUN	Dato:	29. november 2016
Emne:	Samråd i Udenrigsudvalget den 24. 11. 2016: ”Vil ministeren redegøre for sanktionspolitikken over for Rusland samt forklare, hvordan ministeren mener, at sanktionspolitikken over for Rusland gavner Danmarks interesser? Samrådsspørgsmålet har tidligere været stillet i folketingsåret 20151, jf. URU alm. del – samrådsspørgsmål A/Æ.”		

Lad mig starte med at sige: dette er min første optræden i Folketinget som udenrigsminister. Derfor er jeg muligvis endnu ikke helt nede i alle detaljerne i samme grad som min forgænger, og det håber jeg, I vil bære over med. Samtidig er jeg glad for, at netop spørgsmålet om Danmarks interesser og EU's sanktioner over for Rusland er blevet mit første. Som I ved, er titlen på regeringsgrundlaget ”et friere, rigere og mere trygt Danmark” – og selv efter blot få dage som udenrigsminister er det mig tydeligt, at EU's sanktionspolitik over for Rusland bidrager til alle tre mål.

Jeg vil gerne først understrege, hvad jeg – i denne sammenhæng – anser for en interessebaseret udenrigspolitik. EU's sanktioner er indført på baggrund af Ruslands ulovlige annektering af Krim og helt uacceptable destabiliserende adfærd i det østlige Ukraine. Det, vi så, var graverende brud på stort set alle de spilleregler, vi i Vesten har opstillet sammen med Rusland – herunder helt centrale dokumenter som Helsingfors-erklæringen, Paris-charteret og Budapest-memorandummet.

Danmark er en lille stat med en åben økonomi. Vi er stærkt afhængige af en regelbunden international verdensorden. Uden fælles regler, som både store og små lande er underlagt om, risikerer vi, at den stærkes ret kommer til at råde. Og det vil være katastrofalt for et lille land som Danmark. Derfor er det af vital dansk interesse, at staters adfærd fortsat søges reguleret gennem internationale aftaler, normer og institutioner – det gælder ikke mindst respekten for staters suverænitet og territoriale integritet. Disse frihedsværdier kan ikke gradbøjes. Små landes interesser og deres ret til selv at vælge egen udviklingsretning og alliancepartnere må ikke tilsidesættes for større landes magt-ambitioner og forældede forestillinger om interesse-sfærer.

En dansk udenrigspolitik baseret på nationale interesser er derfor også i høj grad en udenrigspolitik, der skrider ind over for grov tilsidesættelse af fundamentale internationale spilleregler. Sådan som vi har set det i Ukraine. Prisen for at lade Rusland overtræde international ret og orden uden konsekvenser ville være uoverskuelig høj og ville bidrage til endnu større spænding og usikkerhed, politisk såvel som økonomisk. Gennem sanktionerne har vi afmålt, målrettet og effektivt besvaret Ruslands militære aggression uden at løsne et skud.

Med dét på plads vil jeg nu kort redegøre for sanktionspolitikken. EU har indført en række gradvist skærpede sanktionstiltag mod Rusland siden marts 2014. Der er tre niveauer eller faser, nemlig diplomatiske sanktioner, sanktioner mod individer og juridiske personer samt økonomiske sanktio-

ner. Tilsvarende sanktioner er i tæt politisk koordination med EU indført af andre lande, herunder USA, Canada, Australien, Norge og Island.

De diplomatiske sanktioner består bl.a. af EU's suspension af bilaterale forhandlinger med Rusland om en visumaftale og en ny partnerskabsaftale, ligesom der ikke længere afholdes regulære bilaterale topmøder.

Personsanktionerne består af indrejseforbud og indefrysning af indeståender mod individer og juridiske enheder, der underminerer eller truer Ukraines territoriale integritet, suverænitet og uafhængighed. På nuværende tidspunkt tæller sanktionslisten 152 individer og 37 enheder.

De økonomiske sanktioner er indført i juli 2014 og vedrører fire områder: 1) Dele af den finansielle sektor 2) Våbenembargo 3) Eksportrestriktioner vedr. "dual-use"-produkter, altså produkter der både kan bruges militært og civilt, samt 4) Indskrænkelse af adgang til "følsomme teknologier", såsom olieudvinding på dybt vand og i arktiske egne. Herudover har EU indført et generelt investeringsforbud mod de annekterede ukrainske områder Krim og Sevastopol.

Som modreaktion på EU's økonomiske sanktioner indførte Rusland i august 2014 et bredt importforbud på landbrugsprodukter, råvarer og fødevarer fra blandt andre EU. Dette importforbud har især ramt den russiske forbruger, hvis købekraft er blevet kraftigt udhulet af den massive fødevarereinflations, der fulgte. Et mindre antal danske fødevarereksportvirksomhe-

der og landmænd, med relativt stor eksponering mod Rusland, er også påvirket.

Det er dog værd at holde sig for øje, at Rusland allerede i februar 2014 arbitrært indførte en række veterinært begrundede restriktioner på import af svin og svinekød fra bl.a. Danmark – altså før EU vedtog de første sanktioner. Derfor kan faldet i fødevareeksporten ikke overvejende tilskrives EU's sanktioner og de russiske modsanktioner, men skal i lige så høj grad forstås som et resultat af en ny og mere generel protektionistisk handelspolitik på russisk side. Et WTO tvistbilæggespanel har konkluderet, at restriktionerne på svinekødseksporten er WTO-stridige. Vi må derfor ærligt sige til de berørte danske fødevareproducenter, at en væsentlig andel af udviklingen skyldes disse WTO-stridige restriktioner og den russiske regerings erklærede importsstitutionspolitik, som nok ikke går væk, selv hvis sanktionerne hæves. Det vil nemlig rive tæppet væk under mange russiske landmænd, som nyder godt af, at europæiske konkurrenter bliver holdt væk fra det russiske marked. Desuden har vi endnu til gode at se Rusland leve op til WTO-afgørelser, der går dem imod.

Spørgsmålet er så: ”virker sanktionerne?” Det mener jeg, at de gør. Den erfarne amerikanske diplomat og sanktionskoordinator Dan Fried har opsat tre betingelser for, at sanktioner kan fungere efter hensigten: 1) de er troværdige, 2) har et konkret defineret formål og 3) en tydelig anvisning for ophævelse. EU's sanktioner lever på forbilledlig vis op til alle tre kriterier:

For det første, sanktionerne er troværdige: Vi mener det alvorligt. Mere end 20 gange har EU's medlemslande med fuld konsensus taget beslutning om at introducere, forlænge eller forstærke sanktionerne. Og det skal vi blive ved med. Vi opnår nemlig først en politisk effekt, når det russiske lederskab er blevet overbevist om, at sanktionerne ikke går væk af sig selv – og det gør de ikke.

For det andet, sanktionerne har et konkret formål: nemlig at få Rusland til at indstille sine aggressioner. Sanktionerne er afmålte, proportionale og skalerbare. Nye faser blev gradvist indført, efterhånden som Rusland optrappede den militære indblanding i Ukraine, og sanktionerne var målrettet mod de ansvarlige. Det gør således først og fremmest livet vanskeligere for den gruppe af personer og virksomheder, som bærer et særligt ansvar – eller nyder gavn af – den politik, Rusland fører i Ukraine.

Dermed er det ikke et mål at skade Ruslands overordnede økonomi eller befolkningens basale levevilkår. Men sanktionerne lægger yderligere pres på en kriseramts russisk økonomi der er hårdt ramt af faldende oliepriser samt deres egen protektionistiske handelspolitik og mangel på strukturreformer.

Endelig har vi anvist en klar vej ud. Ophævelsen af sanktionerne er bundet til implementeringen af Minsk-freds aftalen og dens meget specifikke elementer. Dermed er det helt op til den russiske ledelse, hvor længe sanktionerne fortsætter. I lyset af det fortsatte fravær af fremdrift i Minsk-aftalen

er det forventningen, at man i december 2016 vil beslutte at videreføre de økonomiske sanktioner. Men når Minsk-aftalen er gennemført, står vi også klar til hurtigt at afskaffe sanktionerne.

Dermed lever EU's sanktioner lever op til de højeste standarder for den slags. Sanktionspolitikken gavner afgjort Danmarks interesser ved at forsvare en regelbunden verdensorden og styrke EU's instrumentarium til at påvirke verden i den retning, vi finder rigtig. Så længe vi i EU agerer i fællesskab, er Rusland ikke en trussel mod Europa eller Danmark.

Hvis vi til gengæld begynder at lempe nu, vil det ikke blot være et problem for Ukraine eller for en regelbaseret international orden: Det vil også underminere troværdigheden af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik og dermed få afsmitning på EU's – og dermed vores - udenrigspolitiske vægt og indflydelse andre steder på kloden.

Det kan der være politiske kræfter, der ser en interesse i. Det gør jeg ikke.

Som udenrigsminister ser jeg det som min fornemste opgave at værne om Danmarks handlefrihed og nationernes ret til selvbestemmelse. Hvis vi ikke reagerer, når Rusland krænker disse principper, kan vi ikke forvente, at Rusland vil respektere dem i fremtiden. Kun ved at stå fast og gennem fortsat pres på Rusland kan vi vise, at vi faktisk mener det. Det skal selvfølgelig ledsages af en udstrakt hånd og villighed til dialog med Rusland. Men den udstrakte hånd har ingen værdi uden den faste hånd og det fort-

satte pres. Derfor støtter regeringen en videreførelse af sanktionerne. Og jeg opfordrer alle Folketingets partier til at bakke op herom.